

Nro. 4.

A' FELS. CSÁSZÁR, ÉS AP. KIRÁLY
KEGYELMES ENGEDELMÉBŐL.

Indúlt Bétsből Kedden Julius 14-ik napján 1812-dik
esztendőben.

P r á g a.

Francia Császárné ő Felségének innen való elindulásakor Julius 1-ső napján reggeli 6 órakor, az itt lévő őrző sereg és a' polgári katonaság, katonai pompával kiállottak. A' czéhek, a' 'Sidó gyülekezet, az Akadémiai kar, és a' Klastromi papság, külömbkülömb seregekből álló sorokat formáltak. Ezekhez tsatolták magokat a' város' előljárói. Felséges Urunk a' maga kedves leányával, az Udvari tisztektől és a' jelenlévő fő uraságoktól az úti hintóhoz kísértetvén, abba béültek, 's ágyúk' dörgése, minden harangok' zúgása, 's az útzákon nagy sokasággal álló népeknek ezer áldás kívánásai között, Prágát nagy sebességgel ide hagyták.

Még azon délután ide hagyta azt Felséges Aszszonyunk is, útját *Laubon* által *Töplitz* felé vévén. Ő Felségét Palatinus ő Császári Hertzegsége vezette, és az itt lévő Cs. Fő Hertzegek és Hertzegaszszonyok, *Therésia* Császári Hertzegaszszony a' férjével Antal Szakszoniai K. Hertzeggel egyetemben, továbbá a' fő Udvarimester *Trautmansdorf*, a' fő Istálómester Hertzeg *Kaunitz*, 's végezetre minden itt lévő Udvari aszszonyságok, Kamarás urak, és Edelknábok, kísérték a' hintóhoz. —

Még azon nap Palatinus ő Cs. Hertzegsége is útnak indúlt innét Béts felé. A' több Fő Hertzegek és Hertzegaszszonyok, Antal Szakszoniai K. Hertzeggel és kedves élete párjával *Thérésia* Császári Hertzegaszszonnyal egyetemben, minnyájok Julius 2-dikán reggeli 5 órakor indúltak el Prágából, az elsők *Béts*, ezek pedig *Drésda* felé.

Magyar Ország.

Győr. — Juniusnak 23-dikán tartotta itt Méltóságos *Matkovich Pál* Cs. K. Udvari Tanácsos Úrnak, a' Köszegi Distriktuális Tábla Elölülőjének előlülése alatt, az úgy nevezett Dunán túl lévő Evangelicusok' megyéje béli Superintendensnek választatása. Soproni Prédikátor *Kiss János*, Győri Péédikátor *Fabri Pál*, Kis-Pétzi Prédikátor *Német István*, és Föl-Pétzi Prédikátor *Tatay Pál* F. T. Urak voltak a' Kandidátusok, a' kik között F. T. *Kiss János* úr nyerte el a' voksoknak nagyobb számát, ki is tehát az ide való templomban a' szokott rendtartás szerént a' maga új hivatalába azonnal bététetett.

Soprony. — A' hasznos tudományok és mesterségek' *Erfurti* Akadémiája, a' Sopronyi Evangelicum Gymnásium béli Professor *T. Kúmi Károly György* urat, ki a' maga hasznos írásairól esmeretes, a' maga betsületből való tagjává nevezte, 's arról néki a' múlt Juniusban a' szokott Diplomát elküldötte.

Moldva Ország.

Junius' 18-dikán így írtak a' Moldovai szélekről: —,

„Mi a' *Bukarestben* Május' 29-dikén megkészült békességnek híret, az ezzel *Szebenen* által Béts felé siető Kurirtól hallottuk - meg leg előbb. A' hír *Jassyban* is közönséges volt, sőt Szenátor *Milasievics* öröm innepet is tartott érette. Hasonlóképpen tselekedett a' *Tarnopoli* Szenátor is. *Bukarestben* semmit nem kételkedtek az Oroszok, hogy azt a' Török Császár ratifikálni nem fogná. Valamint *Konstántzinápolyba*, úgy az Orosz Császárhoz is, egyegy Orosz és Török tiszték vitték - el a' kötést. Az által, hogy a' *Pruth* vize rendeltetett határnak, *Jassy* ugyan vissza tér a' Török birodalom alá: hanem az Orosz birodalom, a' tartománynak lóval és egyéb marhával leg gazdagabb részét tartja - meg. A' *Chotymi* Raja is az Orosz birodalom alatt marad ezen kötés szerént. Mint mondják, *Kallimachó*, a' Moldovai volt Hospodár, a' ki ezen háború alatt az Orosz birodalom' belső részében tartatott, már szabadon botsáttatván, útját *Jassy* felé tovább folytatja. Generális *Kutusow*, ki a' Moldovai ármádától a' napnyúgoti második ármádához rendeltetett, elébb az új Török várakat, *Chotymot*, *Bendert*, *Silistriát* 's a' többeket fog-

ja megjárni, és még azután fog a' nevezett ármádához menni. —

Chotymnak várait nagy szorgalmatossággal erősítik az Oroszok, és nagy magazinumokat gyűjtenek ott össze. Az élést egy részint Hollandus aranyokkal vásárolják, mellyek, mint tudva van, a' Napkeleti kereskedésre nézve benn az Orosz birodalomban verettetnek.

A' lónak Moldovából való kivittetése is, mellyet az Oroszok megtiltottak volt, most ismét felszabadítottatott (kétség kívül azon részében Moldovának, melly a' Törököknek vissza adatott). Már feles szállítványok érkeztek által Bukkovinába.

(Ezen tudósításnak utolírása vagy toldalékja is lévén, azt olvassuk benne, hogy a' *Jassyból* Junius 14-dikén indúlt levelek szerént, a' békeségnek ratificátiója még akkor meg nem érkezett volt a' Portától. A' Moldovai Boérok, a' kik a' Pruth vizin túl is jószágokat bírnak, nagyon megkedvetlenülültek Moldovának két felé való osztatása miatt).

Az Oroszok még egy erősséget építenek a' Chotymi rajában.

Spanyol Ország.

Az Albuferai Hertzegnek (Marschal *Suchetnek*) egyebek között egy levele jött-ki a' Párisi újságokban, mellyet ő a' Barcellonai Komendánshoz *Mathieuhez* intézett, és ez a' summája: —

„Kedves Generális Úr! A' hírek, mellyeket Andalusíára nézve elterjeszteni tettik némellyeknek, leg kissebb fundamentom nélkül valók. Az én ármádámnak gyakran van közösülése a' Déli ármáda' bal szárnyával, a' melly Bazánál áll,

a' hol az, néhány napok előtt Insurgens Generális Freirét megverte, 's tőlle 400 lovat és 4 vagy 5 száz embert elfogott. Az Anglusok vesztese rejtentő; mellyért ők sipánkodnak jól tudván, hogy a' mi elveszett, egészszen elveszett. Szerentsém van lenni etc. —,

„Aluferai Hertzeg.

Hadi Tudósítások.

A' *Berlini* újságban Julius 2-dikán és 4-dikén ezek jöttek - ki —

Gumbinnen Junius 20-dikán: A' Császár Ő Felsége 18-dikban estvéli 5 órakor érkezet ide a' maga kíséreeivel és testörzöeeivel igen jó egészségben — a' város mellett öszsze seregelve lévő seregeket megmustrálta — 's útját innét azonnal tovább folytatta. *Wehlau* és *Insterburg* városai-
kon által jött ide, minekutánna azoknak környé-
keiket lóháton megvisgálta volna.

Napkeleti Pruszsia Jun. 27 dikén. A' *Tarentumi* Hertzeg (Marschal Magdonald) 23-dikban a' vezérlése alatt lévő ármádával, melynek egy részét Prusziai seregek teszik, a' *Mémelen Tilsit* mellett, 25 dikben pedig a' Frantzia nagy ármádának egy része, mellynél a' Császár maga személyesen jelen van, a' *Niemenen* által költöztek. Ő Felsége a' *Willna* felől jövő *Wilia* vizének a' Niemenbe való szakadásánál, az Orosz földön, a' *Kauen* (*Kowno*) mellett lévő klastromba szállott-bé. A' Császárnak a' katonákhoz intézett proklamátziója, a' melly *Wilkowiskyben* a' fő hadi szálláson Junius 22 dikén adattatott - ki, itt is ki hirdettetett Német és Frantzia nyelveken. —

Mint mondják a' szélső vígyázók között való apró öszsze tsapáson kívül még eddig sem-

mi nevezetes verekedés nem történt volt a' Frantzia és Orosz ármádák közt; az Orosz seregek minden pontokon vissza vonták magokat, mint gyanítják azért, hogy a' *Düna* megett helyheztesék kemény állásba magokat, a' melly víz megett az ő főbb magazinumaik is találtatnak, és a' meily czéllal ők mind azokat a' helyeket, mellyek az ezen vízen való általmenetelre alkalmasok, hídfedező sántzokkal és egyéb töltésekkel 's batteriákkal, megerősítették, 's bátorságba helyheztették.

Azokat a' hadi útakat, mellyeken a' katonaságnak a' *Wistula* vizén túl a' nagy ármádához lehet menni, a' Napkeleti Pruszsiai Frantzia Kormányozónak Gróf *Hagendorpnak* Jun. 27-dikén *Königsbergben* kiadott hirdetése szerint, e' képpen rendelte el a' Császár —

1)ször. *Thorn* városától fogva a' *Niemenig* leszen egy út. *Thorntól* fogva *Graudentzig* két napra való eleség adattatik a' katonáknak. Itt a' Pruszsus Komendáns ad nékiek egy napi eledelt *Marienwerderig*, innét ismét egy napra valót *Marienburgig*, 's innét is ugyan annyit *Elbingig*. Itt három napi eleséget kapnak *Königsbergig*, a' hol egy nyúgvó napot tartanak. *Königsberg*től fogva *Tapiauig*, 's innét *Gumbinnig* két napi eledellel indíttatnak tovább. *Gumbinnenben* nyúgvó napot tartanak. Innen *Wilkowiskibe* mennek két napi eleséggel. E' szerint a' *Gumbinneri* és *Königsbergi* nyúgvó napokkal együtt, 13 napok telnek az ő *Thorntól* fogva *Wilkovskyig* való útjokban.

2)ször. Egy más közösülés útja leszen az ármáda felé *Warschauóól*. Itt két napra való

eledelt kap a' sereg Pultuskig; Pultusktól fogva Willenbergig három napra valót; innét Rastenburgig ismét három napra valót; innét Gumbinnenig ismét annyit. Innét tovább Wilkovisky felé a' szerént megy ezen út, mint a' Thorni út.

3) szor. *Danczka* felől is leszen egy közösülés' útja az ármáda felé, jobb és bal felől. Jobbról *Pillaun*, balról *Marienburgon* által leszen az út. Dantzkától fogva Pillauig 3, Pillautól fogva Königsbergig 2 napi eleséget kapnak a' seregek. Ha pedig Marienburg felé jönnek a' seregek, ekkór Dantzkától fogva Marienburgig 3 napi eledelt vesznek magokhoz. Marienburgon túl a' szerént útnak, mint a' Thorni útról meghatározatott.

Minden ezek között találtatható közép utak megtiltattatnak. Az ezeken egyenként útnak katonákat az előljárók és tulajdonosok letartóztatják, és a' feljebb meghatározott hadi útnak küldik az ott lévő Komendánsokhoz, a' kik azokat tovább útnakítják. A' hadi útnak menő vagy onnét eltért katonák, ha valami tilalmas tseledeten találtatnak, a' történet írásba vétettetyén, az ilyen katonák megbüntettetés végett Königsbergbe küldettetnek. Minthogy ezen útnak a' belső bátorságra ügyelő Pruszsus és Frantzia katonák a' szolgálatot együtt teszik, tehát mind magok, mind pedig tisztjeik megintetnek, hogy egymás eránt illendő betsúlettel viseltessenek 's olyan tiszteletet mutassanak, a' millyent kinek kinek rangja kíván.

Az eddig Berlinben volt Orosz Követ Gróf *Liewen*, Junius' 30-dikán minden hozzá tartozó

követségi személyekkel együtt elútazott onnét *Wilna* felé.

Egy tudósításban, a' melly Jun. 28-dikán indult Dantzából, többire csak azok a' környüli állások fordulnak elő, mellyet feljebb a' Berliini tudósításokban olvasánk. Junius' 24-dikére virradó éjjel ment által t. i. az előljáró tsapat a' *Niemen* vizén négy repülő hídon. Egy nagy része a' seregnek a' vízen úszott által. Azóta szünet nélkül takarodik által az ármáda, úgy hogy már nagy részint az Orosz földön állott. A' Császár fő hadi szállása még Junius 26-dikán is *Kownóban* volt, de úgy hallatott, hogy minden órán tovább tétetik. Ezen tudósítás szerint még semmi öszszetsapások nem történtek volt. Csak némelly széllyel nyargaló Kozák csoportok mutatták meg magokat, de minden tsapába való botsátkozás nélkül vissza mentek. — Egyéb eránt azt mutatták a' fő hadi szálláson szemléltetett készületek és a' seregnek öszszesatolt mozgásaik, hogy nem soká nevezetes ütközetet lehetett várni. A' Frantzia fő ármáda egyenesen *Wilnának* láttatott tartani.

* * *

A' Frantzia fő Chirurgus *Larrey* jegyzéseinek folytatása, a' Frantzia táborozásokról, 1798-tól fogva 1810-ig. —

Az Egyiptomi és Siriai táborozás, 1798-tól fogva 1801-ig.

A' megindulás nagy sietséggel kezdődött 1799-ben Februarius 9-dikén; az előlmenő tsapatot Generális *Reynier* vezérelte, a' ki *El-Arich* mellé megérkezvén, 's ott egy recognoscirozást tévén, igen heves verekedést kénytelenített kiál-

lani, mellyben valami 300 embereink sebesedtek-meg. Erre nézve én is haladék nélkül útnak indúltam ugyan oda néhány tevés Kompániákkal, magam is egy tevén lovagolván. Három napok és éjtzakák alatt tettük ezen útat; sok éhséget és szomjúhságot állottunk - ki. *Quatieb* nevű első stáziónkon 20 ágyra való beteg házat állítottam - fel egy pálma levélből épült kunyhóban, olly rossz helyen, a' hol csak sós víz találtaik. —

Februárius' 27-dikén *El - Arichbe* megérkeztem. Az idő igen hideg és nedves, 's a' föld igen igen elázott volt. Sebeseinket holmi rossz sátorok alatt, rész szerént pálmafa ágyon heverve, rész szerént a' nedves földön 's az essőtől veretve találtam. Többire terhes sebeik voltak; sok munkába került a' gyógyíttások, annyival is inkább, hogy betegnek való gyenge eledel' és levesnek való hús' dolgában fogyatkozás volt. Tehát a' szolgálatra már alkalmatlanná lett tevéket kértem - el Gen. Reyniertől. A' tevehús-leves ugyan még eddig soha nem próbáltatott: de én ezen állatnak mind húsát mind levesét nem csak táplálónak, de jó ízűnek is találtam. Betegeink is igen megelégedtek velle: csak a' volt a' kár, hogy tevénk sem volt elég. Lóhúshoz kellett tehát folyamodnom, de a' melly sokkal alább való. —

Febr. 28-dikán a' fő Generális is megérkezett az ártilleriával; az ostrom elkezdődött, és az *El - Arichi* őrző sereg nem soká kapitulált. Az első szakadatlanúl tartott. Nékem 30 Török foglyokat adván kezem alá a' fő Generális, azokkal a' várba előre beküldött, hogy annak belső ré-

szeit vizsgáljam és tisztíttassam meg, 's az ellen- ségtől hátra hagyatott sebéseket hordattassam össze. Valami 15 ilyen sebes embert egy bolt- ban, félig össze róthadt szalmán, minden ágy- nemű nélkül, békötetlen, levegő és világosság nél- kűl heverve, leg kínosabb állapotban találtam. Sebeikben már a' fene belé esve, nyúvel tele, egész testek apró állatokkal befedve, élethalál között fetrengettek; még a' pestises daganatok is mutogatni kezdték volt már rajtok magokat. Azonnal kivitettem őket a' vár mellett lévő me- zőre, magános helyre, és sebeiket békötöztet- tem. —

A' vár' belső részeinek nagy szükségek volt a' kitisztításra. Az udvarok döglött állatok- kal, a' házak és boltok pedig minden féle ron- gyokkal és egyéb ragadó nyavalyát okozható portékákkal voltak tele. A' dögöket az ostrom árkokba temettetem, minden ringyet rongyot összeégettetem, a' házakban és boltokban a' levegőnek tisztítására gyenge tüzet égettetem, végezetre meszes vízzel mindeneket meglotsoltat- tam, és a' mit megtisztítani nem lehetett, min- dent semmivé tétettetem. Minekutánna mind ezek véghez mentek, még azután szállítottuk bé betegeinket az őrző sereggel egyetemben a' városba. —

Mártzius' 1-ső napján tovább indúlt az ár- máda. Ez napi útunkat egészen elvesztettük, azért, hogy a' mi Arabs útmutatóink megtéved- vén, elvesztették az utat. Nyoltz vagy kilentz mértföldnyi kettőzött utazás után, egy homokos vidéken, a' tengertől egy óra távolságra, El- Arichtól pedig tsak két órányira voltunk. Az

éhség, szomjúhság, és fáradtság által való el-
pedés miatt sok katonáink már egészen elked-
vetlenültek volt: de alig mutatta-meg magát a'
fő Generális egy tevé, azonnal megjött min-
nyájoknak a' kedve, 's örömmel folytatták útjo-
kat. *Syriának* úgy nevezett *Portáihoz*, a' mel-
lyek két nagy gránitkő oszlopok, nem soká el-
jutottunk, 's a' Raffai szép és mély kútnál, mely-
nek igen jó vize van, megállapodtunk. —

Mártzius' 2-dikán a' Palestina-i igen szép és
jól megmivelt térségre értünk. Innét *Gáza* felé
folytattuk útunkat, a' melly igen terhes volt a'
sok patakok és folyóvizek miatt. A' város mel-
lett egy hegyen hadi rendbe állva találtuk az
Ibrahim Bey' Mamelukjait, de a' kik azonnal,
hogy lovasságunk reájok rohant, megfutamod-
ván *Gázába* tsendesen bémennünk engedték.
Sebeseink nem oly nagy számmal, hanem egyéb
betegeink felette sokan voltak, kiknek számokra
azonnal ispotályt állítottunk-fel. Fájdalom! hogy
itt a' még meglévő ötven tevéimet a' bagázsia
komendánsnak által engedni kénytelenítetvén,
nem soká igen meggyúlt a' bajom a' sebesek'
tovább való szállíttatására nézve. —

Innen 3-dikban a' *Jaffai* halmokra érkezvén
ennek ostromlásához azonnal hozzá kezdettünk.
Betegeinket egy faluba helyheztettem-be, melly
nem messze a' várostól igen jó helyen feküdt.
A' város néhány óroig tartott reárohanás által
való igen heves vívás után kezünkre jutott.
Csak a' sebeseink' száma kétszáz negyvenkettőre
telt. De szerentsére egy nagy klastromra talál-
tunk, mellyben minnyájokat béhelyhezethettük.
Egy második klastromot hidegtelelős betegjeinknek

számokra készítettük - el. Itt Mártzius 15-dik napjáig maradott és a' szabad ég alatt hált egész ármádánk. Ezen idő alatt nem tsak hogy a' város környékein mutogatták a' pestis' jelei magokat, hanem az a' mi hideglelés ispotályunkban ki is ütött [valósággal. Némelly jó erőben és egészségben lenni látszó katonáink, még *Jaffának* ostromlása alatt hirtelen elhaltak: most pedig már oly keményen kezdett ezen nyavalya kegyetlenkedni, hogy napjában hat, tizenkét, sőt tizenöt embert is megölt. A' dolgot titokban iparkodtunk tartani, azonban a' veszedelemnek elhárítására minden eszközoeket elköveltünk. A' katonáknak, hogy a' lakosokkal ne társalkodjanak, és hogy napkeleti ótska ruhát magokra ne vegyenek, különösen javaslottuk; erre való volt a' szabad ég alatt való tanyázás is.

Mártzius 15-dikén útnak indúltunk végezetre *St. Jean d' Acre* felé. Minekelötte oda jutottunk volna, előbb meg kellett a' lakosokkal verekednünk a' hegyek között, a' hol a' *Lannes* osztályában ötvenöt emberek sebesedtek - meg. Ezen útunkat az is felettébb terhesítette, hogy a' magas hegyek és a' mósáros völgyek egymásra következtek. Végezetre 18 dikban estve eljutottunk azon térségre, mellyen *St. Jean d' Acre* fekszik. Seregeink egy özsze omlott kastélynak tövében szállottak - meg, a' melly valaha ezen városnak oltalmazó erőssége volt, a' mint látszott. Seregeink nagyon el voltak lankadva, eleségünk telyességgel nem volt, sőt reménségünk sem lehetett, hogy találhassunk, minthogy a' környéki lakosok előttünk mind elfutottak és a' hegyek közzé bújtak - el. Tsak a' második

napon tehattünk szert valami kevés eleségre. Mártzius 19-dikén St. Jean d' Arce vára eleibe szállította ármádáját a' fő Generális, 's annak ostromlásához a' következő napon hozzá fogott. Én a' híres *Ghezzár* istállóiban azonnal ispotályt állítottam fel, nem találván ennél jobb és bátorosabb helyet. Ágyneműre azonközben telyességel szert nem tehetvén, káka levélre kellett fektetni sebeseinket, de még ennek megújíttatására sem volt mindenkor módunk. Későbbre még más három ispotályokat is kellett felállítanunk.

(A' többi következik).

A' Természet rettentő munkáinak néhány új példái.

Az *Atlanticum* tengeren az *Azores* szigetek mellett, egy olyan *Vulkán* (tűz okádó hegy) ütötte ki magát tavaly, a' melly csak egy a' maganemében. Bizonyos Ámerikai ember, a' ki éppen akkor *San - Miguel* szigetén tartózkodott, a' melly leg népesebb az *Azoresek* között, így írta-le ezt a' szörnyű történetet: —

A' *San-Migueli* lakosok nagy irtózással szemléltek az 1811-dik esztendőben Junius' első napjaiban egy füst felleget a' föld gyomrából kitekergődni, a' melly a' szigetnek napnyúgoti részét egészszen elborította, 's a' felett két napokig maradván, a' maga bűdösköves részei által úgy eltöltötte a' levegőt, hogy kevésbé múlt-el, hogy sok emberek meg nem fojtódtak. A' füstnek vékonyodása után a' tenger színén, a' szigettől egy órányi távolságra, olyan helyen, a' hol a' tenger ötven ölnyi mélységű, egy szörnyű *Vulkánt* láttunk feljönni a' mélységből. A' tűz:

nek és füstnek ilyen módon való kirohanása két egész napokig tartott, olyan nagyságú helyen, a' mellynek az ő közép pontja körül való kerületét, három mértföldekre lehet tenni. Egyszerre hirtelen eltsendesedvén, úgy látszott, mintha egészen megfojtódott volna, de néhány óra múlva ismét hirtelenséggel kiütött, a' partól most is egy óra távolságra, a' maga előbbeni helyétől is valami egy óra távolságra. Az ő második kiütése a' természetnek felette szép de egyszersmind felettébb rettenetes játékát szemléltette. A' tenger örvénye szünet nélkül hajgálta - ki leg nagyobb hánykódással a' szivárvány színeivel ezerképpen vetélkedő tűzmassákat az ég felé, legrettenetesebb tengeri ütközethez hasonlító dörgéssel. A' tűz massák helyett gyakran füstfellegek tsavargódtak felfelé. A' rettentő kőszikla darabok oly magasságra repdestek - fel a' levegőbe, mitha parittyából hajgálták volna őket, 's a' magasságból a' nehézség' régulái szerént nevedő sebességgel zuhantak ismét le a' tengerbe. Ez hat napokig tartott így, a' midőn a' tenger színe felett, azon helyen, a' hol az előtt leg nagyobbban füstölgött, egy kisdud kőszikla sziget tűnt az emberek' szemeibe, a' melly megkeményedett tűzmotsárral (lava) volt béboríttatva. Ennek az új szigetnek egy mértföld a' kerülete, a' formája tsaknem egészen kerekded; a' közepén van egy nagy tó, mellynek valami fél mértföldet teszen a' kerülete. Az alatt, míg a' föld' gyomra 50 ölnyi víznek mélységén által a' tüzet, füstöt, és követ, ki felé hányta, az egész San-Miguel szigetén tartott a' földnek rengése. A'

lakosok ijedtekben a' partok mellett lévő hajókon kerestek menedék helyet; tsakugyan hét kised kőházaknál több nem omlott össze, és semmi egyéb szerentsétlenség nem történt. —

Mitsoda resultatuma leszen ennek a' tengeri tűzokádásnak a' természeti tudósokra nézve, azt akkor fogjuk meghallani, midőn ők az új szigeten a' magok vizsgálódásaikat megtehetik, 's a' tudós világgal közölhetik. Három emberek, minelőtte még a' Vulkán' kegyetlenkedése egészen eltsendesedett volna, az új kősziklához közelítvén, kevésbé múlt-el, hogy életekkel nem fizettek vakmerő bátorságokért, és újságon való kapásokért. Mintha a' levegőnek valami vonó ereje által ragadtattak volna, egész fél mértföldnyire vitették akaratjuk ellen, a' hol egy vastag füstfellegtől elborítottván, abban szörnyű félelem között másfél óráig maradtak, mikor végezetre abból kiszabadulván ismét nap világot láttak, kezeik, ábrázatjuk, és ruházatjuk tiszta feketék voltak; az ő hajójok' fenekit tzólnyi magasságú hamú fedte. Még ekkor nem tudták, hogy *San - Miguel* és az új sziget között járható maradott - é a' tenger.

Hasonló Vulkán kegyetlenkedett Napnyúgoti Indiában *St. Vincent* szigetén a' folyó esztendőben Aprilis 30 dikán. A' hegy, naplemente felé kezdette - el a' tűznek és füstnek okadását, és más nap reggel felé tsendesedett el. Kevés idő tölt benne, hogy az egész szigetet a' kihányt köveknek és hamunak sokasága fedte - bé. A' hegy körül két 's három lábnyi magasságra fekszik a' hamú a' mezőkön. A' két nagyobb folyó vizek kiszáradtak, és újjak lettek helyettek. Az em-

berek között csak egy fehér és hat fekete veszett el. *Wingstor* városából, a' melly 12 mértföld távolságra van a' tűzokádó hegytől, az emberek a' kikötőhelyben lévő hajókra futottak ijedtekben.

Az úgy nevezett északi tengerben Norvégiától valami 10 mértföld távolságra, egy keringő vagy örvény találtatik, mellynek *Malstrom* a' neve. Ennek semmi tulajdonságát ki nem lehet jobban tanulni, azért, hogy nem lehet hozzá közelíteni. Ez a' Norvégiai Kharibdis sokkal veszedelmesebb a' Siciliai Kharibdisnél, 's a' mint mondják, valami két esztendőktől fogva még sokkal veszedelmesebbé lett, mint az előtt volt. A' sodró vagy ragadó ereje azóta igen sokat nevedett. A' maga keringésének sem tartja a' régi idejét. Most minden 5 órák alatt nyugszik 20 minutáig. A' hajók 8 vagy 9 Anglus mértföld távolságnyra nem bátorságosok tőle. Tengerhánykódáskor még nagyobb az ereje. Ilyenkör 10 mértföldnyi távolságról is elsodórja és úgy maga után ragadja a' hajót, hogy annak elkerülhetetlenül a' tenger' fenekire kell temettetni. Azt tartják, hogy gyakran a' leg nagyobb tengeri állatokat is éri miatta ezen szerentsétlenség. Tsak mostanság, t. i. az 1810-dik esztendőben történt, hogy két hajók Norvégiából *Vigten* szigetére akarván által evezni, ezen örvényhez 9 mértföldnyire közelítettek, a' hol annyival is nagyobb bátorságban lenni gondolták magokat, hogy akkor még azt tartották ezen örvény felől, hogy tsak 6 mértföldnyire terjed az ereje: de megsalattattak, minthogy az örvény őket elragadván, mindenestől fogva a' tenger' fenekire temette.